

શ્રી રણજીભાઈ મલ્લ ડે
વિભીષણ

આખ્યાન ખેલનાં ગાયનો

(મોટી હાથમળા રણજીભાઈની મંડળી ચાટે)

સ્ત્રી પ્રસિદ્ધ કરનાર

પટેલ, સાંકલચંદ અંબારામ. (ભક્ત)

આવૃત્તિ પહેલી પ્રત ૧૦૦૦

સર્વે પ્રકારના હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

સંવત ૧૯૬૪ સને ૧૯૦૮

અમલોચદ દીર્ઘદિશવાળે ચકલામાં વૃથાનિ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ. ડિ

હિંદ સીવાય ખીળા કોમરે.

सिद्धांत विधापीठ ग्रंथालय
समवेत
संस्कृत ग्रंथालय संग्रह

५-१२-१ २१५५

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૫૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ વિભીષણ આખ્યાન

વિષય ૬ - ઔલનાં ગાયત્રી.

શ્રી રણછોડરાય સત્ય છે.

વિભીષણ

૨૧૫૫

આખ્યાન ખેલનાં ગાયનો

(મોટી હમામના રણછોડની મંડળી માટે)

રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર

પટેલ, સાંકલચંદ અંબારામ. (ભક્ત)

આવૃત્તિ પહેલી પ્રત ૧૦૦૦

સરવે પ્રકારના હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

સંવત ૧૯૬૪

સને ૧૯૦૮

અમદાવાદ દીક્ષીદરવાજે ચકલામાં જયતિ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

હિંદુ સીવાય બીજા કોઈને ખેલ નહીં.

કુરવાનાં નામ નહીં.

મુખ્ય પાત્રો

રામ	વિશ્વીષ્ણુ
લક્ષ્મણ	ઈંદ્રજીત
માહાશ્વેતી	ઈંદ્ર
ભરતજી	વરુણ
અંજદ	સીતા
બાંબુવાન	મનોદ્રી
રાવણ	સુલૌચના
કુંભકરણ	સરમા
સુગ્રીવ	લંકણી
	ત્રીજટા

દાસી શીપાઇ હઇત વિગેરે વિગેરે.

વિભીષણના ખેલનો હુંકસાર.

અંક ૧ પહેલો.

પ્રવેશ ૧ લો—રત્નાગર, સાગરની, કીનારે શ્વેત ખિંડુ રામેશ્વર માહાન દેવની રામે સ્થાપના કરી સેન્યા પાર ઊતારી

પ્રવેશ ૨ બીજો—રામ લક્ષ્મણનો સુવેળનો મુકામ વાંદરાની રમત લક્ષ્મણ રામને બતાવે છે માહારત્નીને લંકાની ચરચા જોવા મોકલવા

પ્રવેશ ૩ ત્રીજો—લંકાની ચોકી કરનાર લંકણીને મારીને માહારત્નીને લંકામાં જવું

પ્રવેશ ૪ થો—રાવણ સીતા હરી લાવ્યો તે વિશે મંદોદરીએ રાવણને સમજાવવો

પ્રવેશ ૫ મો—અશોક પાગમાં રામ વિહરથી સીતાનું કલપાત કરવું પાછળથી શરમાએ રામ સુવેળ આગ્યાની વધધ કહેવી. બાદ મંદોદરીએ પ્રવેશ કરી સીતાને મલવું ને રામ રાવણનો પોતાના સ્વામીએ કહેલાં બીન ભાવ વીસે પુછવું

પ્રવેશ ૬ ઠો—વિભીષણે પોતાની સ્ત્રી શરમાને સમજાવી કહેવું કે સીતાની ખરદાસ રાખવીને હ્રદયની કપટ જાળમાં ફસાય નહી તેવી સમજાવતી આપવી પાછળથી માહારત્ની એ વિભીષણ ના ધરની ચરચા જોવી. તે હળીમળી બજન કરતાં રાવણે હ્રદયને વિભીષણને સલા પુછવા સભામાં તેરાવવો. માહારત્નીએ હ્રદયને માની નાખવો

પ્રવેશ ૭ મો—રઘતને મેલાવડો તારખાદ રાવણે સલા પુછવા ક્યે-
રીમાંથી દ્વંષત રઘતને તેડવા આવવું

પ્રવેશ ૮ મો—રાવણની સભામાં સરવ દેવ હાજરી આપે છે. પા-
છળથી ઈંદ્ર પાંણીની કાવડ લઈ આવે છે. બાદ. રઘવ્યત મંડળ
સૌ સૌની નાતીના અસર પરમાણે રાવણને સલા કરે છે
ત્યાર પછે વિભીષણ આવે છે રાવણે વિભીષણને સલા પુછી
કે આપણે હવે રામની સાથે સી રીતે વરતવું તેના જવાબમાં
વિભીષણે કહેવું કે જગન્નાથ જનુની સતી સીતાને આપ હરણ
કરી લાવ્યા છો તે તેમને પાછી સુખો તો આપણું બધું થશે.
તે વાત રાવણને નહીં ગમવાથી વિભીષણને છાતીમાં લાત
મારવી.

અંક ૨ બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—રામને સરણે વિભીષણને આવવું. ત્યાર બાદ અંગદને
રાવણની સભામાં ઘરડી કરવા મોકલવો.

પ્રવેશ ૨ બીજો—રાવણની ક્યેરીમાં અંગદનું આવવું રાવણને સમ-
જાવવો તે રાવણને નહીં ગમવાથી તુચ્છકાર કરવો યુદ્ધનું
નોતર દેવું

પ્રવેશ ૩ ત્રીજો—ઈંદ્રજિતે લક્ષ્મણને શક્તી મારવાથી લક્ષ્મણને
મુરચ્છા થવું. રામનું વીલાપથી રાવણને માહાશતીએ અમર દીવો
લેવા જવું.

પ્રવેશ ૪ થો—માહાસ્તી પ્રતે વિભીષણ કહે છેકે આવચેતીથી જામ કરવું માહાસ્તીને. હંકારથી જવાબ આપવો.

પ્રવેશ ૫ મો—અશોક બાગમાં રાવણે માયાવી રામ લક્ષ્મણના મુસ્તક લઈ સીતાને દેખાડવાથી સીતાને ભય ભીત થવું તે સોક થવો. પાછળથી રાવણને તુચ્છકાર કરવો શ્રાપ દેવાના ભયથી નારી જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—બદરીકા આશ્રમમાં માહાસ્તીને આવવું તે રાવણે ત્યાં આગર અનેક દીવા કરવા તે દેખી માહાસ્તીને વીચાર થવો તાર બાદ આખો પાહાડ ઊપાડવો.

પ્રવેશ ૭ મો—ભરતજીએ આકાસ મારગે જોતાં આ કોઈ દષ્ટ પાહાડ ઊપાડી જાય છે તે કોઈના પ્રાણ લેશે તેવું સમજી બાણ મારે છે તે બાણ વાગતાં માહાસ્તી શ્રીરામ કહી ભરતજીના આશ્રમમાં પડ્યા તે જોઈ ભરતજીને શોક થવો રામ દુત જાણી રામના સમાચાર પુછવા તેના ઊતરમાં માહાસ્તીએ જણાવ્યું કે લક્ષ્મણજીને મુચ્છા થયાની હકીકત કહેવી. તે સાંભળતાં બાણ ઉપર બેસાડી વધાય કરવા.

પ્રવેશ ૮ મો—માહાસ્તીની વાટ જોતાં વીચાર કરવો પાછળથી માહાસ્તી અમર દીવો લઈ સરવે સેનામાં ફેરવતાં સરવેની મુરચ્છાવળવી. તેથી રામને આનંદ.

અંક ૩ ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—સુલોચના ઈદ્રજીતને જુદે જતાં અટકાવ.

પ્રવેશ ૨ બીજો—ઈદ્રજીતનું લક્ષમણના હાથે મરણને ઈદ્રજીતનું મુસ્તક રામ પાસે લઈ જવું.

પ્રવેશ ૩ ત્રીજો—ઈદ્રજીતનો મહેલના આગર. ઈદ્રજીતની ભુજ પડેલી જોઈ દાસીયે સુલોચનાને ખબર આપવી ભુજના લખાણથી સુલોચનાને રામ પાસે મુસ્તક લેવા જવું.

પ્રવેશ ૪ ચોથો—રામનું પુછવું કે આજે લક્ષમણે ઈદ્રજીતને રણમાં રાખ્યો તેનું મુસ્ત તમે અતરે લાવેલા છો તે કયા છે લક્ષમણે ખતાવતાં સુલોચનાયે પ્રવેશ કરવો ને રામ પાસે પોતાના પતીનું મુસ્તક માગવું લક્ષમણે સતી પશુનો સુલોચનાને જોઈ પુછવો સુલોચનાયે પોતાના પતીનું સીસ કાપેલું છતાં સતીના બળથી હસાવ્યું તે જોઈ સરવે આસ્ચર્ય થવું. પાછળથી સુલોચનાએ પોતાના પતીનું સીસ લઈ સતી થવું.

અંક ૪ ચોથો.

પ્રવેશ ૧ લો—નિંદ્રામાંથી કુલકરણને જાગ્રત કરવો.

પ્રવેશ ૨ બીજો—રાવણને મદોદરી પોતાના ભક્ષાને માટે પોતાના સ્વામીને શીખામણ આપવી. તે નહીં માનતાં રાવણે તેના ઉપર ક્રોધે ભરાવવું.

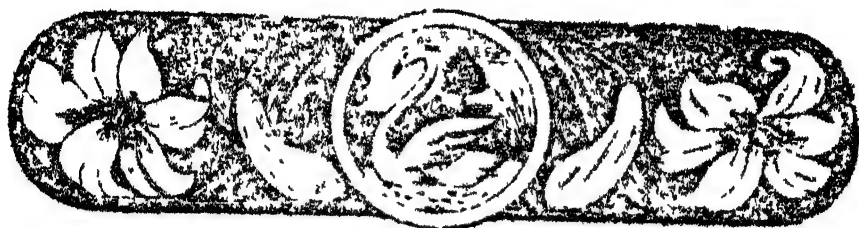
પ્રવેશ ૩ જો—રાવણે વિભીષણને ધીકારવાને રામને સાથે જુદા કરતાં દરેક દઈત રાવણ કુભકરણ વીગેરેનો જુદામાં માર્યા જવું પાછળથી મંદોદરીને આવવું ને સ્વામીને મરણ પથારી જોઈ વીલાપ કરવો રામે મંદોદરીને સમજાવવીને કહું કે તમારે શોક કરવો નહીંને રાજ રીતી પરમાણુ વિભીષણને વરણ પછીથી વિભીષણને લંકાનું રાજ સોંપવા વીસે માહાસ્તીને મોકલવાને અસોક બાગમાંથી સીતા બોલાવી મંગાવવી. અગતીની જવાબમાં થઈ નીકરવું ને રામને મલવું

પ્રવેશ ૪ થો—લંકાની રાજ ગાદી ઉપર સુગ્રીવે વિભીષણને બેસાડવા ને વીજયનો આનંદ

ખેલની પુરણવતી.

શ્રી રણુહોડગયના આશ્રયથી રચી લધુ પુસ્તક,
આપણા આશ્વારથી'દમાં અર્પણ કર છું;

વિભીપણ,

અંક ૧ પહેલો.

ગાયન. ૧ છું.

સુત્રધાર—સીયા રામ ભજીલે પ્યારે,
વિધી શેશ માહેશ ઉચ્ચારે, પ્રેમ સહીત સુમરે વારે વારે.
ધરત નીરંતર ધ્યાન સદાયે. ચીત્તથી પગ ના વીસારે સી.
કળી મળી નામ સદા સુખ કારી. ભાવિક જનં વ્રત બેઠા ધારી
સંસાર સીંધુ તે નર તરશે, ટેક ચુકે નહી જ્યારે. સીયા,
રામ નામ નો મહીમા મોટો, ગુણ ગાતાં નહી આવે ટોટો.
અનેક જનં તેનાથી તરીયા, નીગમ-નેતો પોષ્કારે. સીયા;

ગાયન ૨ જી.

વિદુષક—ખુબ બની મજેદાર ખેડાણ. ખુબ (૨)

રંગીલા હોય તે રંગ ઉડાવે, રાંડેલીના સા ભાર. ખેડા
લાડુને ભણ્યાં તે લડદન કણ્યા. ધન તુરીના ઉડે ખાહાર
મટલો—ગંજેરી ધદ્દાને અફણી અંધા. લાકડીનો જોઇયે માર પીતાણ .
હુનીયામાં નહી તેનો ભાર. ખુબ.

ગંજેરીની રાંડ રેતીરે હીડે; માથે ભાગ્યો ભરથાર, પીતા

વિદુ—ખુબ બની મજેદાર ખેડાણ.

ગાયન ૩ જી.

માત્ર—રઘુનાથ તણા જશ ગઈએ, જેથી જન્મ કીરતાર્ય થઈયે.

પીતા વચનથી વન સધાર્યા, ઘાં રાજને ઘેર પધાર્યા.

નીખાદણના વાંણમાં ખેસી, ચીત્ર કોટ પર જઈયે. જેથી

ત્યાંથી પંચ વટીમાં આવી, વિશરાંમ કરવા મઢી બનાવી,

અરે રામજી રડ મને લાગી, મરઘને મારવા જઈયે. જેથી

દીયરજી તમને સાદ કરે છે, રાવણ જોગી પગલાં ભરે છે,

પાવડી ઉપર પગ ધરીને, ભીક્ષા અમને દઈયે; જેથી

સુગ્રીવસું મીત્રા ચાર કીધી, મહાસ્તીની બખરજ લીધી,

વારી બાંદરને કપટથી મારી, ગાદી લીધી એના ભઈએ. જેથી

સેના સરવે લોગી કીધી, સીતા સુદ્ધ માહાસ્તીયે લીધી.

લાંઠાં ઘઢમાં આગ લાગાડી. સીતાની બખર કહીયે. જેથી

સેના સરવે પાર ઊતારી, રાવણ કુંભ કરણને મારી.
 ઇંદ્ર જીતને પળમાં રોજ્યો, બુલમ કર્યા વાંદરીયે. જેથી
 વિલીખણને લાંકાં આપી; લકત જનનાં સંકટ કાપી;
 ચડી વેમાને અજોદ્ધા પ્રધાર્યા. મોતીડે વધાવી લઇયે, જેથી

ગાયન ૪ થું.

રામ { જે રઘુવર સ્વામી હર હર જે રઘુવર સ્વામી.
 લક્ષ્મણ } રતના ગરની ત્રહે ખીરાજે, રામેસ્વર સ્વામી. હર હર
 હરી હર એક સરૂપ, જોતાં નહીં તેમાં ખાંમી (જોને)
 રામે રામેસ્વર થાપ્યા, સંકર ઇસ્ટરાંમી. હર હર.
 સીર જટા કર ત્રીસુળ ખીરાજે, પારવતી અંગે (જોને)
 લાક ડમરૂ અનહદ વાગે, સેલી વાગે શંગે. હર હર.
 હરે આરતી રામ, સૌ વીસ્વમાં રમતા. (જોને)
 માહેસ ચરણે પ્રીત લગાડી, માહા સુખતો નમતા. હરહર

ગાયન ૫ મું.

માહાઝતી—થાવ તમે તઈયાર, સુરા થાવ તમે તઈયાર.
 સૌ—મારો તેમને માર હવેતો મારો તેમને માર.
 માહા—અનીતી પગલાં. રાવણે ભરીયાં હરી સીતા નાર (મુ)
 સૌ—મારો તેમને માર.
 માહા—ઘઈતનું જોર વધ્યું અવનીમાં, મહીના ઝીલે ભાર (મુ)
 સૌ—મારો તેમને માર.
 માહા—લાંકાં તોડો રાવણ રાણો આણો સીતા નાર (મુ)

ભાથન ૬ ઠું.

લક્ષ્મણ—જુવો રધુનાથજી ખીલ્યાં, કેવા રંગમાં આઠ ઉપર
ચડ્યાં છે (૨) ઘણા હરખ દીસે એનાં અંગમાં. જુવો
એક એકની ખાંવડીઓ આવે. આઠ ઉપર ખેસીને હાલે
ફળ તોડીને મુખમાં ધાલે (જુવો)
મોટી ફળ પેલા કપીયેરે મારી, ફળજી એનું
દીસે છે ભારી, એવી વાંદરાની ફાજ સંજીધારી જુવો
મળ મુત્ર આપ ઉપર કર છે.

રામ—ચંદન ગંગાજળ મુજને ચડે છે, આ દુહૈતો એમ
નીવડે છે. જુવો કેવી ફાજ ખની કેવા રંગમાં
વાજા લાગે ઘણારે [૨] ઊમળકા ચડે મારા અંગમાં
લા—જુવો કેવી.

ભાથન ૭ મું.

રામ—લંકાં ઘઠ બવહો, દેખન રાજ નગરી,
નગર ચરચ્યા જોજો ધીરેથી, શંઘરે માત કેવી પસરી,
ચતુર થઇને તમે ચેતી લેજો, ખખર લાવો તમે સઘળી
મારું—વચન આપણું સાંભરી; વીલમ ન કરે લગાર,
મારથી એના જોઈ વડે, ફાજએની કેવી જખરી,
રામ—..... લંકા ઘઠ
ધીરાસે ધીરાં ખની, ધીરામાં સૌ સુખ.
જિતાવરાસો ખાવરા, કાંમ કરે પણુ બીસરી.
રામ—..... લંકા ઘઠ

ગાયન ૮ મું.

લંકણી—હું લંકાં કેરી રાણી. લંકણી માડ નામ.

મારા હાથે જો ચડતો; કઢી નાખુ કામ. હું લંકા

શાજ ચોકી મારે કરવી, કરતી હુતો રહી.

માડ લક્ષણુ જો આવે તો, લાલી લાલી ખાલી. હું લંક

કેઈની મારે બીક નહી, જાડી તેથી થઈ.

ચીંત્યા ચંથો યેગળી રહીને, માલ મસાલા ખાંડી હું

ગાયન ૯ મું.

મંદોદરી—નાથ વીચારીયે, હઠ ન કરીયે, હઠ ન કરીયે

સાંતી ધરીયે હઠના કરીયે;

સતી સીતાને હરી લાવ્યા, તેથી હવેના ઠરીયે. હઠ.

જકત જલુંની, એછે નારી, તેને શી રીતે વરીયે. હઠ.

સ્વામી મારા, કહુ માનો, વગર મોંતે મરીયે. હઠ.

એક વાંદરે લંકાં બાળી, સેના જુવો નજરીયે. હઠ.

અદાર પદમ સેના આવી, લંકાં ઘઠ પરહરીયે. હઠ.

સીતા સતીને પાછી આપો, નીરભે થઈને ફરીયે. હઠ.

ગાયન ૧૦ મું.

રાવણુ—રાંણી એનાસા ભાર, જુથ માડ દઈત કેશ,

માડ એને ઠાર.

(રાંણી)

મંદોદરી—નાથ નથી તેમાં સાર, પુરણુ જમ પોતે આવ્યા

ઉતારવાને ભાર

(નાથ)

રાવણ—નવગ્રેહ લાગ્યો છું જાણી, રાજ મહી ખાંધ્યાછે તાણી,
 ઇંદ્ર રાય ભરે પાંણી, દેવનો સરદાર. રાંણી.
 દેવ મારી ચોકી કરે, મારી જ્ઞાના શીર ધરે;
 રામ દેખી દાઝે બળે, તેથી સું વળનાર. રાંણી.
 હવે તો એનો છે વારો, એ શું સને ઝીતનારો;
 માંકડ વાંદર ફેજ દેખી, હુ નથી ડગનાર. રાંણી.
 મંદહો—પાપે ઘટ પુરો ભરાય, પાપ મલી પુરાં થાય,
 સતનો સોટો વાગે જ્યારે, તે નહીં ટકનાર. રાંણી.

ગાયન ૧૧ મું.

સીતા—મારે રામ વીના દીન રાત, સખી મારે શું કરવું.
 હવે કોને કહેવી આ વાત, સખી મારે શું કરવું.
 વેલારે આવો વાલા મુજને બોલો, હવે મુકોને રીસ;
 ઈંદ્ર સપાટે આ અબળા પડી છે, તેની સાંભરોને ચીસ. સ.
 લક્ષ્મણને કહેલાં વચનથી, રખેને રાખતા રોસ;
 સાંણા દીયરને કટુ વચનથી, ઘણા દીધો મેં દોશ. સખી.
 જળ વીના જેમ માંછલી તલપે, તેમ તલપે. માફ મન;
 રાત દીવસ મને એન નથી પડતું સુકાઈ ગયું માફ તન.સ.

ગાયન ૧૨ મું.

સરમા—ધીરી ધીરી સીયાજીરે, એ રામ આવે છે.
 રામ લક્ષ્મણ, બે ખાંધવ આવ્યા, માહાડતી ને સંગાયે;
 લાવ્યા, સાયરની કાંઠેરે, ધ્રુમ મચાવે છે. ધીરી.

અદાર પદમ સેના આવી, સુગ્રીવ અંગદ સારથી ભારી;
 નળ નાળ જાંબુ વાનરે, સેના ખીલવે છે. ધીરી,
 સાંતી રાજોને રામ ભજોને, સંકટ સરવે દીલથી તજોને;
 હરખ ભરી વધધ્યોરે, આ સરમાને ભાવેછે. ધીરા.

ગાયન ૧૩ મું.

મંદદો—સીતા સાધવોરે, તમે લેદ મારો ભાગો,
 રામ સચરાચર રમીતો રહ્યા, અનુભવથી કાંઈ
 જ્ઞાનથી જાગો સીતા. સીતા
 સરવે ઠેકાણે રામ રમે છે, રામ રાવણમાં લેદ કહો;
 ઉલટ સુલટની ભાંતી ભાગો, મારાં વચન તમે ચીતમાં
 લેહો. સીતા.

સીતા—રામ સ્વતંત્રને, જીવ પ્રતંત્ર, રામ સતાથી જગત ફરે,
 ઘટનો સુર્ય ઘટ ભાગેથી, ખરા સુર્યને જઈને ભરે. સી.
 સતી રાણીરે, આ લેદ તો કહ્યો, બાણી જોઈ;
 સુ વચન કહો સતી રાણી. સી.

મંદ—હું અજ્ઞાની કાંઈ ન સમજું, સ્વામીની આજ્ઞાના સીરધર;
 પતી મારારે વચન કહેલાં, તે પરમાણુ કામ તો કરે. સી.

સીતા—ધાર્યું ના થાએ જીવ દસાથી, મનના તુરંગ મનમાં રહ્યા;
 કાળ કપાટે પડે પલકમાં, ભઈના રામ તો રમીરે ગયા. સી.

ગાયન ૧૪ મું.

વિલીપણુ--આ લેલાટે શું લખેલું પ્રાણદહી ગતી ન્યારીરે.

ઐ યોકડી રાજ કરેછે, રાવણથી ભયારીરે.

અન સરીખું ઘરમાં નથી, પ્રાણદહની બલીહારીરે. આ.

સીતા સરીખી માહાદુખ પામે, વેસ્યા આનંદકારીરે. આ.

મુરખ રાજ રાજ કરે છે, પંડીત થયા ભીખારીરે. આ.

સોમ સરીખા ધનથી માલે, દાતાર ના પામે જીવારીરે. આ.

સાધવી નાર તે પુત્ર ન પામે, ભુડણુ જણુજણુ હારીરે. આ.

નદી તલાવના મીઠાં પાણી, સાદ્યર હો ગયો ખારીરે. આ.

ગાયન ૧૫ મું.

માહાડતી--રે સીયા રામ સંગાથી છે તાર, સૃષ્ટીને

સરજન હારા ખ્યારે. સી.

હુઃખ સુખ આવી પડે, કર્મે તણા સંજોગ,

હુઃખ જોઈ ના ખીજીયે, હસે દુરીજન લોક,

વોશ પાન કરતાં દુરીજન તઠારાં,

તેની સંગત તજી થજો તમે ન્યારાં ખ્યારે-સી.

પલ પલની છાંયડી, પત્રમાં પલટઈ જાય,

કરમ આગળ પાંદડું રાંકના થઈ જાય રાખ

બેલી થશે રઘુનાથ તમાર,

ઠાઠ દીન આવસે ગરીબના વારા. ખ્યારે-સી.

ગાયન ૧૬ મું.

વિભીસણ } આછાંની ભક્તી કરીયેરે, દઇત ના રાજમાં
ભક્તજનન }

રહીયેરે. ક્યારે થશે બેલી.

વાલીડા મારા વન્તી સુણી દ્યોને પેહેલી,

હવે ખખર દ્યોને વહેલીરે.

ક્યારે.

વાલીડા મારા વશત્રી, વેળા ના છો બેલી,

હવે કેમ મુકો છો ઠેલીરે.

ક્યારે.

વાલીડા મારા ભેળા તમારા રહીસું

કાંઈ વાંતો તમારો વહીસુરે

ક્યારે.

ગાયન ૧૭ મું.

તંબોલણ—રાંડેલીના સરદાર

સૌ તંબોલણ, તડકે દાર.

તંબોલણ—કુણ રાજમાંતો, જનાર.

ગાયલે—હું માંથાનો મુડનાર તંબોલણ

દરજી—હું કાપડાનો સીવનાર તંબોલણ

આવી આવી વાતો કરો, સહામહી

પગ ધરો, વગર મોહોતે તમે મરો.

થશે ખોલા ઉપર અશ્વાર

સૌ તંબોલણ તડકેદાર.

તાંબો—પાન ખીડી હાથ ધરું, રાજાજીનું મન હરે,
ખળહાર વાત કરે, હું નખરેથી ચાલનાર. તખલો

ગાયન ૧૮ મું.

રાવણુ—લક્ષ પુત્ર સવા લક્ષનાતી માહરીરે
સૌ—વીજ્ય, વીજ્ય, વીજ્ય, પ્રજા તાહરીરે.
વિ—ખીલેલી વાડી કરમાસે બંધુરે મારા તાહરીરે.
સૌ—વીજ્ય વીજ્ય વીજ્ય પ્રજા તાહરીરે.
ત્રિ—વાડીખીલી પરિવાર તણી, તખી રાવણુ હંકાર.
લીલુ સુકુ સળગી બાઠે, નહી કોઈ બચનાર.
સદા તો રહેસે, બળતી આગની જાહરીરે. લક્ષ
રાવણુ—લક્ષ પુત્ર સવા લક્ષ નાતી માહરીરે. વીજ્ય.
વિ—જગત જનુની બિપરે, દુસ્ત કયો વીચાર.
વીનાસ કાળે સુછયું, સુકરે ફીરતાર,
ભાવી બળ આગરેતો, કાઠનું ચાલે નહીરે. લક્ષ
રાવણુ—લક્ષ પુત્ર સવા લક્ષ નાતી માહરીરે.

અંક ૨ ખીજો.

ગાયન ૧૯ મું

નિખીપણુ—સરેણુ આંચો, શરણુ આંચો,
રાંમથી ઘણો ખ્યાર છે. શરણુ
શરણું ગત્યના સાચાબેલી, રાંમથી આધાર છે.

રામ—આવો લંકેશ, આવો લંકેશ, મારો હું કરનાર છું
 ભક્ત કરણ, જન્મલીધો, તેનો તે આ સાર છે; આવો
 વિ—કુળ તણ્યું, કુટબને તણ્યું, તણ્યા માતને તાતરે.
 રાવણ સરખા બંધવ તણ્યા હંકારનો અવતાર છે.
 રામ—શોક ન કરસો, ધીરજ ધરશો, લંકાંપતી કરનાર છું
 મારે સરણે જે કોઈ આવે, નીરસે પદ મલનાર છે. આવો

ગાયન ૨૦ મું

લક્ષ્મણ—લંકાં પતી તમે કોને કહો, નીસાચરનો લેહ ના
 લોહા બંધું આરું કહો.
 ગીતા લઇને આવે રાય; લંકાં આપ્યા પછે શુંરે અપાય
 બંધુઆ મુ કહો.
 રામ—આપી અજોદ્ધાને વનમાં જવું, સરણે આવ્યો તેને
 ના કેમ કહું. ભાઈ સાંતી ધરો.
 લક્ષ્મણ—કપટી થઈને ફેલ કરે, દગો દઈને પ્રાણ હરે. બા
 રામ—નથી દઈયત શો ભક્તરાજ. પુરણ કરવાને આવ્યો કાજ,
 ભાઈ સાંતી ધરો

ગાયન ૨૧ મું

અંગદ—લંકા પતી રાવણારે, માફ અંગદ ધરીયુ નામ.
 ક્રીસ કંદામાં તું આવ્યો તો, જુદા કરવાને કાજ.
 મારા ગીતાયે કાળમાં ઘાહ્યાયો, કેમ ભુલ્યો તું આજ.
 છ મહીના તું રહ્યો ગમલમાં, જોય તાર જોર.

પછી લટકાવ્યો મુજ પારણીયે, કયોં મે પાંસરો દોર લં
રીશ કરીને લાતો મારી; ભાગ્યા તારા ગાલ
વીશ મુખની મુઝો ઝાલી. ઊઘી કરતો ખાલ. લંકાં
અરે મુરખ તું સું જોલે છે, માડ આણે કામ.
એક પલકમાં લેછી સીતાને, હાઝક કરૂં હુ ગામ. લંકાં

ગાયન ૨૨ મું.

રાવણ—ઝાઝુ જોલ નહીરે, કરતો ગુલામીનું કામ.
તારા બાપને રાંમે રોજ્યો, તેનો તું સરદાર.
ગાદી ઉપર સુગ્રીવ બેઠો, મનમાં કાંઈ વીચાર ઝાઝુ
બક બક કરતો શુ જાલે છે, ચાકર ઠેરી જાત
હુત જાંણીને જીવતો મુકું, માડ છાતીમાં લાત. ઝાઝુ
કગરેથી સીતા નહી પામો, જોયો તારો ભાર.
જુદ કરો આ રાવણ સાથે, પામો શીતા નાર; ઝાઝુ

ગાયન ૨૩ મું.

લક્ષ્મણ—દંદ્ર જીતે મને ધાયલ કીધોહાં
બરછી વાગી રૂદ્રીયા મહીં
તેની પીડાયે નવ તો રહેવાયે
જીવડો મારો જાસે ભાઈ. અરર બાણ વાગ્યું મને ભારી
મુકયા રઝળતા દઈત રાજમાંહાં.
બેલહી ભાગી બંધવ અહીં
કાણ કરશે બરદાશ તમારી,

સીતા તમારી પરવશ થઇ, અરરરર બાણ વાગ્યું મને ભારી.
 જશે અજ્ઞેદ્ધા. બાંધવ મારાં હાં
 શુભીત્રા જ્યારે પુછશે ભાઈ.
 પ્રતી ઊતર શી રીતે કરશે.
 સાથે મને દેખસે નહી. અરરરર બાણ વાગ્યું મને ભારી.

ગાયન ૨૪ મું.

રામ—બાંધવી મારી હુટીરે, હે લક્ષ્મણ વીરા, બાંધવી મારી હુટી
 મુઠી અજ્ઞેદ્ધા ત્રણ, વનમારે આદ્યારે.
 દઇત સીતાને ગયો હુટીરે.

લક્ષ્મણવીરા

સોધ લેવાને આપણ, લાંઠામાં આવ્યારે,
 અધવચ આયુશ દોરી, ખુટીરે હે લક્ષ્મણ
 સીતા વીયોગી વાલા, બંધુ વીયોગીરે,
 પ્રાણ જશે મારા, છુટીરે હે લક્ષ્મણ
 બાળા બંધવ તમે, સેનથી બોલતાંરે,
 હીરચો લીધો કોણે છુટીરે હે લક્ષ્મણ

ગાયન ૨૫ મું.

વિશ્વીવણ—સીદ ઘસરાવો ઊપાય કુછ લેના (૨)

દઇત જાણેથી હાંસી કરસે,

અચેત હો અઇ સેના.

ઊપાય

મોકલો માહાડતીને દીવો લેવા,

હુઃખ હો જાયગા ફેના

ઊપાય.

દીન ઊગ્યા પછે વાત બને નહી,

જાતી રહેગી સખ રેના.

ઊપાય.

ગાયન ૨૬ મું.

સીતા—હુટાસે નવ રંગો લાજ, સ્વાંમી મારા હુટાસે નવ
જાગુકે હુંગુ આ સપનું કે સાચું, અંધારી પડી મને આજ
સ્વામી દીયરજી ના શીસ આ દેખું, કોણે બગાડ્યું મારું કાજ.
એક વાર જોલોને પડદારે જોલો, છાતીમાં રહી જશે દાજ.
મરતી વળતે વાલા મને ના સંભારી, કેમ કરી મને તાજ સામી
માત પીતાને રક્ષણ તારે મુક્યાં, મુક્યું અજોદ્ધાનું રાજ.
ભરતજીને ભમતારે મુક્યો, વીજરમ્મ ગયો મારો સાજ સ્વામી
આરે અબજાને આધાર નહી કેઈનો, તેતર હાપર જેમ બાજ
સતી સીયજી સીરીતે સાચવશે, બાણ ચડાવોને આજ

ગાયન ૨૭ મું.

સીતા—આ મુસ્ત લાવ્યો સીહામથી, સતી ના બીયે આ કામથી.
સ્વામી કેડે સતી થાય, પાપી હાથ ધસતો જાય
મુખ કાઝ થાય સામથી. સતી.
જાંણજે આ સીતાનાર, ઊતારવાને આવી ભાર
નથી બચવાનો કાંઈ હામથી. સતી.
શરાપ દઈને મારૂકાર, બારી નાખું અણીવાર
ઊપાડી નાખું મુળ કામથી. સતી.

ગાયન ૨૮ મું.

માહાડતી—વાગ્યું પગે બાણ હવે તો, નવતો રહેવાય રામ રડીતો.
 શઘળો શેના મારી વાટડી જોશે મરે.
 નધણાં ભરી ભરી સરવે ત્યાં પાશે
 રાત રહી થોડી હવે દાહાડો સો વળે વાગ્યું
 પગ તો વીંધાણો હવે કેમતો ચડ્યાયે.
 અમર દીવો પડી રહ્યો, કેમતો મલાયે.
 લક્ષ્મણના પ્રાણ જાશે, નહીરે ધડે વાગ્યું
 ઘવે ક્યાં તેથી બાણજ વાગ્યું
 મોટું કૌતક આતેનુરે જાગ્યું
 રામ કીરપાથી કોઈ આવી તો મલે વાગ્યું

ગાયન ૨૯ મું.

ભરતજી—મે માર્યું અંજાણે બાણ જાશે લક્ષ્મણના પ્રાણ
 હું નીર ભાગી જાગ્યો
 નીર ભાગીને કાંઈના સુજે, વચમાં કરે વીધન.
 બાવરીયાનું બીજ પાવેથી, ના ઊગે ચંદન. હું
 કેકે કૌવચ માતા મારી, તેથી થયું આતન.
 રામ લક્ષ્મણ બંધવ મારા, તેમને કાહાડ્યાવન. હું
 દધત જાણીને બાણજ માર્યું, કોઈના લેશે પ્રાણ.
 રામ પુકારી હેડા પડીયા. તેથી થયું મને જાણ. હું

ગાયન ૩૦ મું.

રામ—હે વીરા, અમર દીવો લઈ માહાડતી નાઆળ્યો રે. વીરારે.
થશે ખંડીત જોડી મારી. હે વીરા. (૧)

હે વીરા દીન ઊઝ્યા પછે, મુરછા નહી વરશે. રે. વીરારે.
આ સુતી છે સેના તમારી. હે વીરા. (૨)

હે વીરા સા મુખડે, અજોદ્ધા જઈયે રે વીરા રે.
ખીજી જોઈ છે સત વંતી નારી. હે. વીરા. (૩)

હે વીરા મુમીત્રા આવીને મુજને પુછશે. રે વીરારે
આવી ખળર સાંભરસે ખીચારી. હે વીરા (૪)

હે વીરા સરવે માતા તારી રૂદન કરશે. રે વીરારે
રામે લક્ષ્મણને મુક્યો વીસારી. હે વીરા (૫)

હે વીરા મુકી ધીરજ હવે નથી રેવાતું. રે વીરારે
મારે નરણે ખુટયું હવે વારી. હે વીરા (૬)

ગાયન ૩૧ મું.

સૌ—વીજ્ય વીજ્ય વીજ્ય થયો, જોલો જે જેકાર.

વિલી—અમરતની રૈલ વળી સાહુરમાં સરીતા ભરી.

લક્ષ્મણની મુરછાવળી.

રામ— લકતનો ઊપકર વીજ્ય.

વિલી—અજનીનો કેરો ખાળ, સીતા તણી લીધી ભાળ.

દીવો લાળ્યો મારી ફાળ.

મારૂંતી— રામનો આધાર વીજ્ય.

રામ—જોડા મારૂં કામ કરે, વીધન મારાં મર્વે હરે.

વિલી—રામ નામે પથર તરે,

રામ— આવડે.સો ભાર. વીજ્ય

અંક ૩ ત્રીજો.

ગાયન ૩૨ મું.

સુલોચના—સ્વપનામાં ચીત્ત પરોતીરે, હસકાં લઈને સ્વામી રેતી.

એક સપાટે હુતો, ચડીરે આકાસે, ને પાલવડે આંસુડાં લોતી.

ત્યાંથી પડી હુતો ભરદ્વરીયામાંરે, વાટ તમારી જોતીરે હસકાં.

નજરે ન દેખું સ્વામી પાડુરે ઝરડાને, ક્યાંથી કહાડુ હવે ગાતી

પેઉ પેઉ કરતાં હુતો યુડવાને લાગીરે, હાથે ચુડી મારે નોતીરે

હસકાં.

જાગીને જોવું ત્યારે કાંઈ ન દેખું ને, હુતો તમારી પાસ સોતી.

સે લાણુકારા સ્વામી મુજને રેવાગરે. રખે નંદાય મારૂં મોતીરે

હસકાં.

ગાયન ૩૩ મું.

સુલોચના.—હઠીલા હઠ મુકો પ્યાસ હઠ મુકો સ્વામી હઠ મુકો

બુધ્ધે ન જઈયેરે હઠ મુકો.

ઈંદ્રજીત—હઠીલી હઠ મુકો. પ્રીયા હઠ મુકો,

રોકી ના રહીયરે. હઠ મુકો.

સુલોચના—જમણું લોચન સ્વામી કુદકાલે છે.

તેથી અમે ના કહીયેરે. હઠ,

આજ સ્વામી મારા વીખીત લાગે;

મારા વચન માની લઇયેરે, હઠ

સણુ'ધાર મારા ઝાંખા પડ્યા છે,

અમળને જરમાં રહીયેરે હઠ

બાળુ છપાટે સ્વામી તમને લેશે

મેરચ્યો બાંધ્યો ભે ભાડ્યેરે. હઠ

ગાયન ૩૪ મું.

સુલોચના—સખી જોને ભુજ સ્વામીની દેખાય છે, સખી

હસ્ત કમળવતી લેખ લખે છે,

હારે મારા કાળજમાં કાંઈ કાંઈ થાય છે, સખી

લક્ષમણજીયે મને રાગમાં રાજ્યો,

હારે રામ શરણે મુસ્તક લાગ જાય છે, સખી

રામ ચરણે જાગ મુસ્તક લેજે,

હારે સતી થવાનો છિલ્લો ઉપાય છે, સખી

ગાયન ૩૫ મું.

સુલોચના—સરણે તમારે આવી, ખગર લ્યોને મારી,

મારું બાણ પતી મારાયે, લક્ષમણ ધરણે ઢાળી

તો આંટીથી નવ બોલાવો. ટેક મનમાં ધારી, શરણે

લકત વછળ ભગવાન તમે તો, મહીમા જગમાં ભારી

દયાળુ દયા કરીને લીજે, ચરણામાં તમારી શરણે
 સેસનાગની પુત્રી હતો, ઇદ્રજીતની નારી,
 શેસ અવતાર ધર્યો, લક્ષ્મણે, શોભા તો વધારો,
 જમ જમઃઈને સરખા જાણી, તેથી નાંખ્યા મારી
 પ્રીત હવે તો મુજને આપો, હું શતી થનારી. સરણે

ગાયન ૩૬ મુ.

રામ—સવંતી નારી, સીદને દેતી બદલામ,
 કોઈ કોઈને મારતું નથી, નથી કર્યું.

કોઈએ કામ. સતવંતી.

યાયુશ ખુટે સરવે, જવાનું,

રેસે અખંડ કંઈ નામ. સતવંતી.

દુકત કરેથી લાંછન લાગે,

હનીયામાં મુખ થાય શામ. સતવંતી.

કરણી તેવી પાર ઉતરણી,

સાચાનો બેડી સતનામ, સતવંતી

ગાયન ૩૭ મુ.

સુલોચના—મેરી પ્રીત તુમશેહો લાગી; મુખસે હરી

બોલો માહારાજ. ટેક.

લક્ષ્મણજીને બ્રાંતી રહે છે,

સતીપણની પરીક્ષા લે છે ,

ટેક સુકી નહી નારી, પ્રીત પટ જોલના. માહારાજ.

શાંને શરમાવો હો, પ્રીતમ મારા,
 મનડાં કરો નહીં મુજથી ન્યારાં,
 લજ્યા રાખોને અમારી, મેરે સંગ ડોલના માહારાજ.
 ભુજ પડીતી આંગણીયેરે મારે,
 ખખર પડી સ્વામી મુજને ત્યારે,
 મરતી વળતે સંભારી, દાસી સંગ બોલના, માહારાજ

ગાયન ૩૮ મું.

મુસ્તક ધંદ્રજીતનું—તારી પ્રીતી નથી કાંઈ થોડી,
 સીયા રામ ચરણ પ્રીત બેડો. હારે.
 સતવંતી નારી મારી મુજને હસાવે,
 સતીપણનો ટેક સાચો કહાવે,
 મુલા—ચરણે રાખી હવે શેના નીલાવો,
 મુ. ધ.—સાથે રાખીસ પ્રીયા તને મારી,
 સ્વર્ગે આબ્યાની કરો તૈયારી. હારે;
 હીન દયાળ પતીપાળ, આપણીં લેશે સંભાળ,
 રામ, લક્ષ્મણની, બલીહારી; નથી બોલાતુ,
 સતવંતી નારી.

ગાયન ૩૯ મું.

મુલાયના—અરર હોચીંતા, પગ હું ધરૂં, સ્વામી સીસ
 લઇ બરી તો મરૂં,

પ્રીત માહરે, સ્વામીની હતી, અરજ
 સાંભળો વીસ્વનાથતી.
 પવિત્ર તમે તો, સરણે હું થઈ, કૃત માહરાં,
 જોસો તો નહી,
 વીનંતી તો સુણો, મારી આ સમે, પ્રગટ,
 થાવરે, અગની આ સમે,

ગાયન ૪૦ મું.

મંદોદરી—મુકો હઠ મુકો હઠ સ્વામી હો મારા,
 લંકા તણું રાજ રોળાશે, કુળ તમારાં. મુકો.
 ઇંદ્રજીતને મારી નાંખ્યો, કોણ બચનારાં;
 સીતા સતી પાછી આપો; માનો પ્રાણ મારા. મુકો.

રાવણ—લંકા ભેસે વધકુઠ આપે, તો નહી છોડનારાં;
 ભલે કદી એ મુજને રોળે, હાથ નહી જોડનારાં. મુકો,
 આજ હવે હું રણમાં ચડું, કોણ મને જીતનારાં;
 હવે મને ઝીલી શું જાશે, ડાપણ મુકને તારા મુકો-

મંદોદરી—નથી મનુશ એ ઇશ્વર પોતે, એ જીધે ચડનારાં;
 ભાર ઉતારશે એ પૃથ્વીનો, હવે નહી બચાનારાં,

રાવણ—મુકીદે મુકીદે પ્યારો અમે જીધે ચડનારાં.

ગાયન ૪૨ મું.

સવણુ—કુટેલ ખાખી તુ કહેવાય, પેટે પાટો ક્યાં દેવાય,
 ઘર કુટે ઘર જાય, રાજની ખરાવી થાઅ,
 દેખી મને ઉઠે લાય, પાડુ તારી રણમાં ઠાય
 હવે તુંતો ક્યાં જનાર, માફ તને આણીવાર.

વિ—ખોટો શું કરે હંકાર, કામી અંધ તને ધીકાર,
 હરી સીતા લાવ્યો ના, કુખમાં ઉઠ્યો તું અંગાર;

સવણુ—લડવાને તું થા તઈયાર, જાણું તારો સરવે ભાર,
 રામ તારો શુકરનાર, મારા હાથે તે મરનાર.

ગાયન ૪૨ મું.

મંદોદરી—આજ સ્વામી ગારા, રણમાં પડીયા,

મુખથી કાંઈ ના બોલાયરે,

દાસી તમારીતું, કહ્યું ન માન્યું

લાખેણી લાંકા બુઢાયરે.

આજ

જેની કુકથી પર્વત ફાટે, ચૈા ચોકડીના રાયરે.

તેરે મુખમાં ધુર ભરાંણી, હંકાર સર્વને ખાયરે. આજ.

દેવ સરીખા સ્વામી ચોકી કરતા, તેને ન કરી સાયરે.

બીશ બુજ દસ શીશ કપાયાં, તે દેખીને

ઉઠે લાયરે

આજ.

દાસી તમારી રૂઢન કરે છે, નરણે આંસુડાં નીરધારે,

પતી મને રઝળતી ચુકી કરવો સો બપાયરે, આજ.

ગાયન ૪૩ મું.

રામ—મુકે રૂઢન સતવાંતી નારી, માનો મારો વીચારજો.
 મરણ કીયા તેની સુધારો, હોય તમારો પાયર જો.
 જાયું તે તો સરવે જવાનું, કોમનું ધારયું નહો થવાનું.
 આયુશ ખુદે નહો રહેવાનું જુઠો આ સંસારજો;
 પોતપોતાને પાપે બળશે, પરનારીથી કહો કુણુ ઠરશે;
 અનીતી વધે આ દુનીયામાં, શેશના ઝીલે ભારજો.
 કેર કર્યા આ સ્વામી તમારે, અવતાર લેવો પડ્યો અમારે
 દેવ સરવ બાંધી ખાંને પડીયા, તેથી ઉતાર્યો, ભારજો મુ.

ગાયન ૪૫ મું

સો—લાંકેશ થયા આજ લક્ષ્મી રાજ,
 નીતીધારી, મન વીચારી,
 વિ,—રામ ચરણ પર વારી વારી,
 પ્રીય, પ્રીય, પ્રીય, આજ લાંકાને શણુધારી,
 આનંદકારી જનવું બલીહારી.
 કાપ્યા દેવ સરવના દુઃખ આજ. લાંકેસ.
 સાધુ સાંતની સેવા કરવી,
 નવધા લક્ષ્મી ઉરમાં ધરવી;
 નીતી, નીતી; નીતી, ખોટી બુદ્ધિ પરહરવી,
 ધીરજ ધરવી, શાંતી વરવી,
 રઘુવીર ધ્યનથી શુધરશે કાજ. લાંકેસ.

ગાયન ૪૫ મું.

સીયા વર રામ ચંદ્રકી જે, પવન સુત માહાડતી કીજે
બાલો લાઈ સખ સંતનકી જે.

જેવો તેવો નહી રાવણુ રાજ, દેવસરમાં પડીતી માઝા.

સતી હરણુથી થયો તેનો, જે, સીયા.

પદમ અઢાર સેના બારીની, પ્રીત કરીતી સુગ્રીવ નારીની

વીલીચારી મરણુ માગી લે, સીયા.

લકત વિલીશણુ રાખી રીતી. રામ ચરણુ જેની સાચી પ્રીતી

એવા પુરૂષ જીવતા છે. સીયા.

મોટીહુમામની મંડળી ગાયે, રાય રણુછોડજન લાગો પાયે

રંગીલો અખંડ અહીં રે સીયા.

વિનંતિ પત્ર.

આ નીચેલા પુસ્તકને ખરીદનારને સાફ કમી
આપવામાં આવશે વધુ ખુલાશો રૂબરૂ મળવાથી
નાટપેટ પત્ર લેવામાં આવશે નહીં.

મહેસાદા-લકા..... ૦-૨-૦

મીરાં- મોહન..... ૦-૨-૦

વિલીપણ..... ૦-૨-૦

આ ચોપડીઓ મળવાનું ઠેકાણું નીચે મુજબ

પટેલ. મોતીરામ શંકરદાસ	અમદાવાદ.
પટેલ. નારણદાસ દલપતરામ	

ધીકાટે મોહાટી હમામની પેશા

